

Bài 13

CỘNG HOÀ ẤN ĐỘ

Tiết 1 TỰ NHIÊN, DÂN CƯ VÀ XÃ HỘI

I. MỤC TIÊU

Sau bài học, HS cần :

1. Kiến thức

- Trình bày được một số tiềm năng quan trọng (về tự nhiên, dân cư và xã hội) có ảnh hưởng lớn đến việc phát triển kinh tế - xã hội Ấn Độ.
- Phân tích được một số thách thức (tăng trưởng dân số quá nhanh, sự phức tạp của các vấn đề tôn giáo, đảng phái, dân tộc...) mà Ấn Độ cần phải vượt qua.

2. Kĩ năng

Phân tích được lược đồ Tự nhiên Ấn Độ và tháp dân số có trong bài học.

3. Thái độ

Nhận thức được ý nghĩa lớn lao của việc kế hoạch hoá gia đình và thực hiện chiến lược đoàn kết, hoà giải dân tộc.

II. THIẾT BỊ DẠY HỌC CẦN THIẾT

- Bản đồ Địa lí tự nhiên châu Á.
- Tháp dân số của Ấn Độ (phóng to nếu có điều kiện).
- Một số ảnh về con người và văn hoá Ấn Độ (nếu có).

III. TRỌNG TÂM BÀI

- Những tiềm năng to lớn về tự nhiên và dân cư, xã hội,
- Sức ép của gia tăng dân số.

IV. TIẾN TRÌNH DẠY HỌC

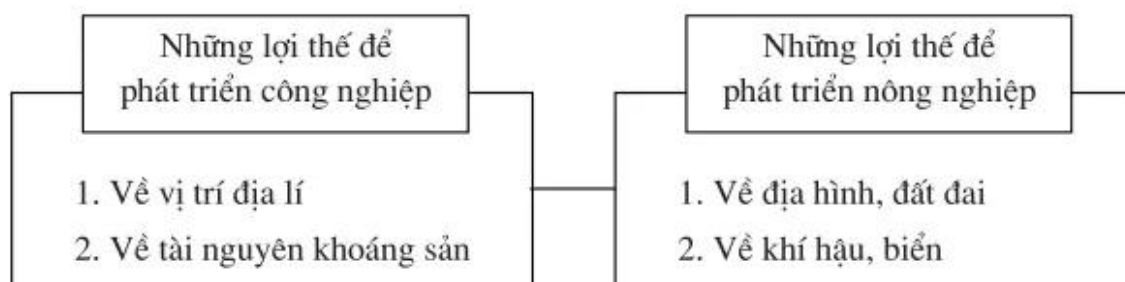
Định hướng bài học : Ấn Độ là một đất nước không xa lạ với nhiều HS. Thông qua các phương tiện thông tin đại chúng và một số môn học trong đó có lịch sử, HS đã có được những kiến thức nhất định, nhưng chưa phải là những kiến thức có hệ thống về đất nước Ấn Độ hiện đại. Vì vậy, khi bắt đầu bài học về Ấn Độ, GV nên sử dụng phương pháp động não để thu thập những hiểu biết cơ bản của HS và tạo cho HS có nhu cầu tìm hiểu các vấn đề có liên quan đến những nội dung cơ bản của bài học mới. Theo định hướng nêu trên, GV nên đưa ra các câu hỏi như : *Ấn Độ là đất nước rộng lớn và đông dân như thế nào ? Vì sao bà In-đi-ra Gan-đi và con trai là Ra-xip Gan-đi là những người lãnh đạo rất nổi tiếng ở Ấn Độ lại bị sát hại ? Ấn Độ nổi tiếng trên thế giới về những thành tựu kinh tế nào ?...*

Mục I. Vị trí địa lí và đặc điểm tự nhiên

Hoạt động 1 : Tìm hiểu về vị trí và đặc điểm tự nhiên

GV có thể tổ chức cho HS tích cực, độc lập làm việc cá nhân hoặc làm việc theo nhóm trên cơ sở khai thác các kiến thức có trong SGK và trả lời bài tập nhận thức (BTNT) do GV đưa ra. Nội dung của BTNT có thể như sau :

Bài tập 1 : Dựa vào SGK, những hiểu biết của bản thân, hãy hoàn thành sơ đồ khung sau để thể hiện rõ những lợi thế về vị trí địa lí, đặc điểm tự nhiên đối với phát triển công nghiệp và nông nghiệp của Ấn Độ.

Bài tập 2 : Khó khăn lớn nhất mà tự nhiên gây ra đối với sự phát triển nông nghiệp của Ấn Độ là gì ? Làm thế nào để khắc phục được điều này ?

Mục II. Dân cư và xã hội

Hoạt động 2 : Tìm hiểu về dân cư và xã hội

GV thông báo cho HS biết về đặc điểm chung của dân cư, xã hội Ấn Độ :

– Là một trong những "cái nôi" của văn minh nhân loại, có nhiều công trình kiến trúc đặc sắc thu hút khách du lịch.

– Dân số đông, trẻ.

– Đội ngũ cán bộ khoa học – kĩ thuật có chuyên môn cao.

Tiếp theo, GV cho HS làm việc theo nhóm nhỏ (mỗi nhóm có từ 3-5 HS) để tìm hiểu những vấn đề về dân cư, xã hội của Ấn Độ. GV có thể chia lớp học thành 2 loại nhóm và giao nhiệm vụ cho các nhóm :

– *Các nhóm 1 :* Tìm hiểu và trình bày về vấn đề bùng nổ dân số và những hậu quả tiêu cực của nó ở Ấn Độ.

– *Các nhóm 2 :* Tìm hiểu và trình bày về vấn đề dân tộc, tôn giáo và đảng phái ở Ấn Độ.

GV yêu cầu HS trước khi tìm hiểu những nội dung cụ thể cần phải :

– Xác định tên cho bản báo cáo của mình, chẳng hạn, nhóm 1 có thể lấy tiêu đề cho báo cáo của mình như sau : "*Những tác động tiêu cực của bùng nổ dân số đến sự phát triển kinh tế – xã hội ở Ấn Độ*".

– Lập dàn ý đại cương và chi tiết để trình bày vấn đề trước lớp, ví dụ :

ĐỀ CƯƠNG TRÌNH BÀY

Vấn đề : "Bùng nổ dân số và những tác động của nó đến sự phát triển kinh tế-xã hội của Ấn Độ"

I. Những biểu hiện của "Bùng nổ dân số" ở Ấn Độ

1. Gia tăng dân số quá nhanh
 - Đầu thế kỉ XXI : hơn 1 tỉ người,
 - Gần đây : dân số tăng thêm khoảng 18 triệu người/năm
2. Có thể trở thành nước đông dân nhất thế giới sau 50 năm nữa, đạt 1,53 tỉ người (Trung Quốc : 1,52 tỉ người).

II. Sức ép của gia tăng dân số

1. Sức ép về phát triển kinh tế - xã hội
 - Cần thêm nhiều trường học và GV ;
 - Cần thêm nhiều việc làm ;
 - Cần thêm nhiều nhà ở.
2. Làm sâu sắc thêm những khó khăn trong xã hội
 - Tỷ lệ người nghèo ở nông thôn cao ;
 - Thanh niên không có việc làm hoặc phải làm việc với tiền công lao động thấp ;
 - Nhiều nơi trẻ em buộc phải bỏ học đi làm để nuôi sống gia đình.

III. Giải pháp cơ bản để giảm nhanh sự gia tăng dân số

1. Thực hiện nghiêm ngặt chính sách kế hoạch hoá gia đình ;
2. Tăng cường tuyên truyền, vận động sinh đẻ có kế hoạch ;
3. Bài trừ những luật lệ và hủ tục lạc hậu (tảo hôn, cấm phá thai...).

Tương tự, cho nhóm 2 chuẩn bị báo cáo về nội dung "*Sự đa dạng, phức tạp về xã hội*".

Sau khi cho phép các nhóm làm việc trong vòng 10 phút, GV đề nghị đại diện hai nhóm trình bày kết quả làm việc. Các nhóm còn lại nhận xét, bổ sung. Kết thúc, GV nên nhận xét, bổ sung và đánh giá kết quả làm việc của các nhóm HS.

V. THÔNG TIN

1. Giải đáp câu hỏi khó trong SGK

Câu 1. Điều kiện tự nhiên đã tạo những tiềm năng cơ bản nào đối với phát triển nông nghiệp ở Ấn Độ ?

Những tiềm năng to lớn mà điều kiện tự nhiên đã tạo ra cho sự phát triển nông nghiệp là :

– Đồng bằng sông Hằng có những điều kiện tự nhiên thuận lợi để trồng cây lương thực (diện tích rộng vào loại nhất thế giới, đất phù sa tương đối màu mỡ, nguồn nước dồi dào lại nằm trong khu vực khí hậu nhiệt đới gió mùa).

– Trên cao nguyên Đê-can rộng lớn có thể trồng các loại cây lương thực và cây công nghiệp nhiệt đới chịu khô hạn.

– Trên những đồng bằng hẹp ven biển, đất đai màu mỡ có thể trồng được các loại cây lương thực và công nghiệp nhiệt đới có giá trị.

Câu 2. Nêu những tác động tiêu cực của bùng nổ dân số đối với phát triển kinh tế - xã hội của Ấn Độ ?

Bùng nổ dân số gây nên một số tác động tiêu cực đối với phát triển kinh tế - xã hội của Ấn Độ như :

– Tốc độ gia tăng dân số cao làm cho Ấn Độ có dân số khổng lồ (năm 2000 dân số đã vượt qua ngưỡng 1 tỉ người và theo dự đoán sau 50 năm nữa Ấn Độ sẽ trở thành nước đông dân nhất thế giới với 1,53 tỉ người, vượt Trung Quốc lúc đó khoảng 1,52 tỉ người, nếu không giải quyết tốt chính sách dân số).

– Dân số tăng nhanh, nhu cầu tiêu dùng vượt quá khả năng đáp ứng của nền kinh tế (trường học phải xây thêm, số GV cần phải đào tạo thêm, phải tạo thêm nhiều việc làm và xây dựng thêm nhiều nhà ở).

– Dân số tăng nhanh góp phần làm trầm trọng hơn tình trạng nghèo khổ (tỉ trọng dân nông thôn sống dưới mức nghèo khổ cao, nhiều trẻ em buộc phải lao động, nhiều thanh niên không có việc làm, tiền công lao động thấp...).

Câu 3. Sự đa dạng, phức tạp về dân tộc, tôn giáo, đảng phái có ảnh hưởng như thế nào đến phát triển kinh tế - xã hội ở Ấn Độ ?

– Sự đa dạng về dân tộc, ngôn ngữ, tôn giáo đã tạo cho Ấn Độ một nền văn hoá phong phú, đặc sắc với nhiều công trình kiến trúc, văn hoá, nhiều tác phẩm nghệ thuật lớn và đã góp phần làm cho Ấn Độ trở thành một trong những cái nôi của nền văn minh cổ đại.

– Sự phức tạp về dân tộc, tôn giáo đã dẫn đến những mâu thuẫn, xung đột tôn giáo (giữa những người theo đạo Ấn và đạo Hồi hoặc đạo Ấn và đạo Xích...) dưới nhiều dạng khác nhau. Một số xung đột tôn giáo, sắc tộc dẫn đến bạo loạn, li khai tại bang Gia-mu và Ka-sơ-mia, bang Pun-giáp.

– Sự không thống nhất ý kiến của các đảng phái về chính sách đối nội nhiều khi làm chậm tiến trình cải cách ở Ấn Độ.

2. Giải đáp các bài tập

Bài tập 1 : Dựa vào SGK, những hiểu biết của bản thân, em hãy hoàn thành sơ đồ khung sau để thể hiện rõ những lợi thế về vị trí địa lí, tự nhiên, đối với phát triển công nghiệp và nông nghiệp của Ấn Độ.

Những lợi thế để phát triển công nghiệp

1. **Về vị trí địa lí :** Thuận tiện cho thông thương trong khu vực và trên thế giới bằng đường biển, đường hàng không và đường bộ.
2. **Về tài nguyên khoáng sản :** có nhiều quặng sắt, dầu mỏ, than đá và man gan, tài nguyên biển lớn.

Những lợi thế để phát triển nông nghiệp

1. **Về địa hình, đất đai :** Đồng bằng sông Hằng rộng lớn, màu mỡ, nguồn nước dồi dào ; cao nguyên Đê-can thích hợp với các loại cây chịu hạn ; dải đồng bằng ven biển thích hợp trồng được cây lương thực và cây công nghiệp nhiệt đới, vùng núi cao thích hợp phát triển rừng.
2. **Về khí hậu :** chủ yếu là khí hậu nhiệt đới gió mùa.
3. Vùng biển thuận lợi cho đánh bắt và nuôi trồng thủy sản

Bài tập 2 : Khó khăn lớn nhất mà tự nhiên gây ra đối với sự phát triển nông nghiệp của Ấn Độ là gì ? Làm thế nào để khắc phục được điều này ?

– Khó khăn lớn nhất mà tự nhiên gây ra đối với sự phát triển nông nghiệp của Ấn Độ là khô hạn và thiếu nước vào mùa đông, mùa xuân trên diện rộng.

– Biện pháp khắc phục : làm thủy lợi (xây dựng các đập trên sông, làm các hồ chứa nước, xây dựng mạng lưới kênh mương sử dụng tiết kiệm và hợp lí nguồn nước ngọt, chống ô nhiễm nguồn nước).